

Originalas nebus siunčiamas

LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Vilniaus g. 33, LT-01506 Vilnius, tel. (8 5) 266 1400,
faks. (8 5) 266 1402, el. p. ministerija@sam.lt, http://www.sam.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188603472

Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų
ministerijai

2019- ~~10-01~~ Nr.
į 2019-09-25 Nr.

(10.1.1.3-413)10- **5955**
(28.4-41E)-3-3547

Kopija

Lietuvos Respublikos Vyriausybei,
Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės
departamentui

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS IŠVADOS PROJEKTO DERINIMO

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija (toliau – Sveikatos apsaugos ministerija) išnagrinėjo Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijos parengtą ir derinimui pateiktą Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos tabako, tabako gaminių ir su jais susijusių gaminių kontrolės įstatymo Nr. I-1143 2, 17, 26 straipsnių pakeitimo bei 15¹ straipsniu papildymo įstatymo projekto Nr. XIIIIP-3603“ projektą (toliau – Nutarimo projektas) ir jam iš esmės pritaria, išskyrus Nutarimo projekto 1 punkte nurodytą siūlomą Lietuvos Respublikos tabako, tabako gaminių ir su jais susijusių gaminių kontrolės įstatymo Nr. I-1143 2, 17, 26 straipsnių pakeitimo bei 15¹ straipsniu papildymo įstatymo projekto Nr. XIIIIP-3603 (toliau – Įstatymo projektas) įsigaliojimo datą (2022 m. gegužės 1 d.), kurią Ministeriją siūlo keisti į 2020 m. lapkričio 1 d.

Sveikatos apsaugos ministerijos siūlomas 2020 m. lapkričio 1 d. terminas būtų pagrįstas kitų šalių analogiško teisinio reguliavimo įsigaliojimo patirtimi (Airija (patvirtintas 2008 m., įsigaliojo 2009 m.), Norvegija (reikalavimas patvirtintas 2009 m., įsigaliojo 2010 m.), Estija (patvirtintas 2018 m. sausio mėn., įsigaliojo 2019 m. liepos mėn.), Latvija (patvirtintas 2019 m. balandžio mėn., įsigaliojo 2020 m. spalio mėn.). Tokiu atveju septynioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės (2016-2020 m.) programos 50.3 punkte numatyta priemonė įsigaliojusių anksčiau kartu su kitomis kompleksinėmis tabako kontrolės priemonėmis, kurių įgyvendinimo rezultate anksčiau pasireikš ir teigiamas poveikis Lietuvos gyventojų sveikatai. Taip pat Baltijos šalyse šis reikalavimas įsigaliojusių panašiu laiku.

Kaip ir buvo nurodyta Įstatymo projekto aiškinamajame rašte ir Sveikatos apsaugos ministerijos 2019 m. rugpjūčio 9 d. rašte Nr. (10.1.1.3-413)10-5039, **specifinių reikalavimų įrangai nebūtų keliama, leidžiant ūkio subjektams patiems pasirinkti ekonomiškiausias ir jiems priimtinausias priemones ir būdus** (pvz., plėveles, apsaugines žaliuzes ir kt.), kuriais jie galėtų tinkamai įgyvendinti šį prekybos tiesiogiai neprieinamu būdu reikalavimą. **Pažymėtina, kad reikalavimų įsigyti naują įrangą ar įkurti atskirus tabako skyrius nėra keliama.** Todėl Nutarimo projekto 1 punkte nurodytos su ūkio subjektų prisitaikymu naujam reikalavimui susijusios grėsmės šalies tarptautiniams rodikliams, investiciniam klimatui yra akivaizdžiai hiperbolizuojamos ir nėra proporcingos realiems ūkio subjektų prisitaikymo išteklių poreikiams.

Svarbu suprasti, kad tabako kontrolės priemonės yra orientuotos į žmonių sveikatos ir produktyvumo išsaugojimą, kas teigiamai veikia verslo aplinką, šalies ekonomiką ir gerovę.

Tikimės, kad minėti argumentai, tarptautinės organizacijos raginimai (Pasaulio sveikatos organizacijos Tabako kontrolės pagrindų konvencijos 13 straipsnio įgyvendinimo gairių 13 punktas „Šalys raginamos įvesti visišką tabako gaminių demonstravimo ir matomumo prekybos vietose draudimą“, Lietuvos Respublikos Vyriausybės programoje numatyti įsipareigojimai, kaimyninių šalių praktika, Lietuvos gyventojų nuomonė, ypač nepalankaus rūkymo paplitimo kontekste (Lietuva pagal suaugusių kasdienio rūkymo rodiklį (2017 m.) tarp EBPO šalių-narių ir šalių-partnerių (viso 44 šalys) užima 14 vietą nuo galo, EBPO šalių kontekste Lietuvoje išskirtinai didelis rūkymo tarp penkiolikmečių paplitimas) lems teigiamą sprendimą dėl Sveikatos apsaugos ministerijos pagrįstai siūlomo įsigaliojimo termino – 2020 m. lapkričio 1 d. – nustatymo.

Viceministras

Algirdas Šešelgis

NARKOTIKŲ, TABAKO IR ALKOHOLIO KONTROLĖS DEPARTAMENTAS

Biudžetinė įstaiga, Šv. Stepono g. 27, 01312 Vilnius, tel. 8 706 68060,
faks. 8 706 68095, el. p. ntakd@ntakd.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 302610311

Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų
ministerijai

2019-01
TAIS

S-2480(3)
Nr. 19-11363

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos
ministerijai

DĖL VYRIAUSYBĖS NUTARIMO PROJEKTO DERINIMO

Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas (toliau – Departamentas) pagal kompetenciją išnagrinėjo pateiktą išvados gauti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2019 m. rugsėjo 25 d. nutarimo Nr. 19-11363 „Dėl Lietuvos Respublikos tabako, tabako gaminių ir su jais susijusių gaminių kontrolės įstatymo Nr. I-1143 2, 17, 26 straipsnių pakeitimo ir 15¹ straipsniu papildymo įstatymo projekto Nr. XIIIP-3603“ projektą (toliau – Nutarimas projektas). Nutarimo projektu siūloma atidėti pateiktą Tabako, tabako gaminių ir su jais susijusių gaminių kontrolės įstatymo pakeitimus, numatančius tabako gaminių pardavimo tiesiogiai neprieinamu būdu įsigaliojimą iki 2022 m. lapkričio 1 d.

Departamento vertinimu, Nutarimo projekte bei jį lydinčiuose dokumentuose nėra pateikta jokių svarių argumentų bei priežasčių dėl siūlomo draudimo vykdyti tabako gaminių ir su jais susijusių gaminių prekybą tiesiogiai neprieinamu būdu mažmeninės prekybos vietose nukėlimo net iki 2022 m. gegužės 1 d. Departamentas sutinka, kad šiuo metu numatytas šių draudimų įgyvendinimo laikotarpis t. y. 2020 m. gegužės 1 d., galimai yra per trumpas, tačiau atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos Respublikos tabako, tabako gaminių ir su jais susijusių gaminių kontrolės įstatymo Nr. I-1143 2, 17, 26 straipsnių pakeitimo bei 15¹ straipsniu papildymo įstatymo projekte Nr. XIIIP-3603 nėra įtvirtintų priemonių, kokiais būdais ūkio subjektai privalės užtikrinti tabako gaminių pardavimą tiesiogiai neprieinamu būdu ir į tai, kad ūkio subjektai patys galės pasirinkti jiems tinkamiausias ir ekonomiškiausias priemones, Departamento požiūriu, tikslinga šių priemonių įgyvendinimą atidėti iki 2020 m. lapkričio 1 d.

Tabako, alkoholio, narkotinių ir psichotropinių
medžiagų prekursorių licencijų skyriaus vedėja,
laikinais atliekanti direktoriaus funkcijas

Violeta Verseckienė

LIETUVOS RESPUBLIKOS VIDAUS REIKALŲ MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Šventaragio g. 2, LT-01510 Vilnius,
tel.: (8 5) 271 7154 / 271 7178, faks. (8 5) 271 8551, el. p. bendrasisd@vrm.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188601464

Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų
ministerijai

I 2019-09-26

Nr. —
Nr. 3-3547

DĖL ĮSTATYMO PROJEKTO DERINIMO

Informuojame, kad Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija pagal savo kompetenciją neturi pastabų ir pasiūlymų dėl Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos tabako, tabako gaminių ir su jais susijusių gaminių kontrolės įstatymo Nr. I-1143 2, 17, 26 straipsnių pakeitimo bei 151 straipsniu papildymo įstatymo projekto Nr. XIIIIP-3603“ projekto.

Vidaus reikalų viceministras

Česlovas Mulma

Lina Bartaševičiūtė, tel. (8 5) 271 8778, el. p. lina.bartaseviciute@vrm.lt

LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISINGUMO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 30, LT-01104 Vilnius,
tel. (8 5) 266 2984, faks. (8 5) 262 5940, el. p. rastine@tm.lt,
atsisk. sąskaita LT574010051004670211 Luminor Bank AS, banko kodas 40100.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188604955

Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų
ministerijai

2019- - Nr.
Į 2019-09-25 Nr. (28.4-41EE)-3-3547

DĖL NUTARIMO PROJEKTO DERINIMO

Teisingumo ministerija, pagal kompetenciją įvertinusi derinimui pateiktą Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos tabako, tabako gaminių ir su jais susijusių gaminių kontrolės įstatymo Nr. I-1143 2, 17, 26 straipsnių pakeitimo bei 15¹ straipsniu papildymo įstatymo projekto Nr. XIIP-3603“ projektą (toliau – Nutarimo projektas), neturėdama esminių pastabų, atkreipia dėmesį į tai, kad Lietuvos Respublikos tabako, tabako gaminių ir su jais susijusių gaminių kontrolės įstatymo Nr. I-1143 2, 17, 26 straipsnių pakeitimo bei 15¹ straipsniu papildymo įstatymo projektas Nr. XIIP-3603 (toliau – Įstatymo projektas) turėtų būti tikslinamas ir pagal Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos Teisės departamento 2019 m. liepos 4 d. išvadoje Nr. XIIP-3603 (toliau – Išvada) teiktas pastabas. Šiame kontekste siūlome įvertinti Įstatymo projekte ir Išvadoje teikiamus siūlymus dėl atitinkamų nuostatų taikymo apimties (pvz., apimant naujus tabako gaminius, rūkyti pasiruošti skirtas prekes bei su rūkymu susijusius aksesuarus) ir, esant poreikiui, papildyti Nutarimo projektą Vyriausybės poziciją šiuo aspektu nusakančiomis nuostatomis.

Teisingumo viceministrė

Irma Gudžiūnaitė

Darius Trinkūnas, (8 5) 266 2912, el. p. darius.trinkunas@tm.lt
Laima Bendoraitytė, (8 5) 266 2919, el. p. laima.bendoraityte@tm.lt

Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijai 2019 m. spalio 2 d. Nr. 19-218IR

Kopija:

Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijai

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS TABAKO, TABAKO GAMINIŲ IR SU JAIS SUSIJUSIŲ GAMINIŲ KONTROLĖS ĮSTATYMO NR. I-1143 2, 17, 26 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO BEI 15¹ STRAIPSNIU PAPILDYMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIIIIP-3603“ PROJEKTO NR. 19-11363

Lietuvos verslo konfederacija (toliau – LVK) susipažino su Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijos parengtu patikslintu Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos tabako, tabako gaminių ir su jais susijusių gaminių kontrolės įstatymo Nr. I-1143 2, 17, 26 straipsnių pakeitimo bei 15¹ straipsniu papildymo įstatymo projekto Nr. XIIIIP-3603“ projektu (**Nutarimo projektas**).

Nutarimo projektas yra teikiamas dėl Lietuvos Respublikos tabako, tabako gaminių ir su jais susijusių gaminių kontrolės įstatymo Nr. I-1143 2, 17, 26 straipsnių pakeitimo bei 15¹ straipsniu papildymo įstatymo projekto Nr. XIIIIP-3603 (**Įstatymo projektas**), kuriuo siekiama įteisinti tabako gaminių pardavimą tiesiogiai neprieinamu būdu.

Dar kartą atkreipiame dėmesį, kad Įstatymo projektas, LVK nuomone, akivaizdžiai neatitinka privalomų teisėkūros reikalavimų, vienas kurių reikalauja, kad ūkio reguliavimas turi būti modeliuojamas taip, kad visuose jo sektoriuose būtų skatinama konkurencija, nebent viešasis interesas reikalauja, kad būtų elgiamasi kitaip, su sąlyga, kad tokiai išimčiai yra pateikiamas aiškus pagrindimas. Kitaip tariant, jei nusprendžiama griežtinti reguliavimą bet kuriame rinkos sektoriuje, turi būti pateikti labai aiškūs, apčiuopiami argumentai, kodėl tai reikia daryti. Deja, nors iš Įstatymo projekto galima numanyti, kad konkurencija šiuo atveju bus ribojama dėl viešojo intereso, tačiau nei paskaičiavimų, argumentų, nei apskritai svarstymų, kaip tokie pakeitimai – t. y. tabako gaminių prekybos tiesiogiai neprieinamu būdu įvedimas – pasitarnautų dėl viešojo intereso, šiuo atveju – sumažintų rūkymo mastą ir kokia apimtimi, nėra pateikta. Be to Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas savo praktikoje yra pabrėžęs, kad teisės aktuose nustatomos priemonės (draudimai) turi būti pagrįsti ir proporcingi siekiamam tikslui ir priimami tik tuo atveju, jei tikslo negalima pasiekti mažiau ribojančiomis priemonėmis (Konstitucinio Teismo 2009 m. kovo 2 d. nutarimas byloje Nr. 28/08, Konstitucinio Teismo 2013 m. gegužės 24 d. nutarimas byloje Nr. 47/2009-131/2010, Konstitucinio Teismo 2013 m. liepos 5 d. nutarimas byloje Nr. 2/2012-12/2012-9/2013).

Dėl tabako gaminių pardavimo tiesiogiai neprieinamu būdu

LVK pasisako už tokį valstybinį reguliavimą, kurį svarstant, remiantis gerąja EBPO geresnio reguliavimo praktika, yra atliekamas poveikio vertinimas. Įstatymo projektui, nors juo iš esmės yra keičiamas teisinis reguliavimas, poveikio vertinimas nebuvo atliktas.

Gedimino pr. 2/1-28, LT-01103, Vilnius, Lietuva
Tel. +370 5 212 1111, info@lvk.lt, www.lvk.lt

Tarptautinių prekybos rūmų ICC oficialus atstovas
www.iccwbo.org

Pažymime, kad Įstatymo projektu siūlomas įvesti tabako gaminių pardavimas tiesiogiai neprieinamu būdu gali sukelti neigiamas pasekmes prekybininkams, ypač smulkaus ir vidutinio dydžio.

Taip pat kyla klausimas ir dėl Įstatymo projektu siūlomo teisinio reguliavimo poveikio šešėlinei rinkai ir akcizo pajamų surinkimui į biudžetą. Rinkos tyrimų bendrovės Nielsen atliekamo tuščių pakelių tyrimo duomenimis didžiausia kontrabandinių cigarečių dalis fiksuojama Lietuvos regionuose, tokiuose miestuose, kaip Visaginas, Tauragė, Marijampolė, Šalčininkai, Biržai, Varėna. Taip pat pastebėtinai naujos ryškėjančios tendencijos vykdyti nelegalią prekybą sunkiai sukontroliuojamoje internetinėje erdvėje. Todėl manome, kad šis Įstatymo projektu siūlomas draudimas turėtų neigiamą poveikį kovoje su šešėliu ir tik dar labiau padidintų nelegalios prekybos tabako gaminiais apimtį.

LVK skatina konkurencingų ir verslui palankių sąlygų kūrimą. Teisinis tikrumas – vienas iš kertinių elementų palankių verslo sąlygų kūrimui. Teisinis tikrumas be kita ko reiškia, kad Vyriausybė turėtų būti nuosekli savo nutarimuose (pozicijose) dėl reguliavimo bedūmiams naujoviškiems tabako produktams (atkreiptinas dėmesys į Vyriausybės 2019 m. rugpjūčio 7 d. Nutarimą Nr. 833). Taigi, reguliaciniai sprendimai, kurie priimami skubotai, nediskutuojant ir nevertinant jų poveikio verslo aplinkai vertintini ypač kritiškai.

Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad tarp Europos Sąjungos šalių tik Airija, Jungtinė Karalystė, Slovėnija, Čekija, Latvija, Estija ir Suomija yra įvedusios tabako gaminių pardavimą tiesiogiai neprieinamu būdu, kuris beje nėra taikomas su tabako gaminiais susijusiems gaminiais ir įrenginiams, skirtiems šiems gaminiais vartoti, o absoliučioje daugumoje Europos Sąjungos ir pasaulio valstybių joks ribojimas nėra taikomas ir svarstomas. Taip pat trūksta konkrečių statistinių duomenų, kokius rezultatus šis draudimas aukščiau paminėtose valstybėse davė ir kiek konkrečiai dėl jo buvo sumažintas rūkymo mastas jose, tam kad objektyviai įvertinti tokios pasiūlytos teisinio reguliavimo priemonės proporcingumą ir veiksmingumą.

LVK pasisako už tarptautinėje praktikoje pasiteisinusias, proporcingas ir veiksmingas reguliacines priemones, dėl šios ir visų kitų išvardintų priežasčių:

- Nesutinkame su Nutarimo projekte siūlomu sprendimu pritarti Įstatymo projektui ir šiam sprendimui nepritariame;
- Siūlome iš naujo įvertinti šios priemonės tikslingumą ir veiksmingumą, atsižvelgiant į tarptautinę praktiką;
- Skatiname atlikti Įstatymo projektu siūlomo tabako gaminių pardavimo tiesiogiai neprieinamu būdu įvedimo poveikio vertinimą, įskaitant poveikį smulkiam ir vidutiniam verslui ir poveikį konkurencijai;
- Siūlome Vyriausybei būti nuosekliai ir siūlyti svarstyti skirtingą reguliavimą su tabako gaminiais susijusiems gaminiais ir bedūmiams tabako gaminiais vienoje pusėje ir tradiciniams tabako gaminiais kitoje pusėje;
- Rekomenduojame apsvarstyti numatyti skirtingus tabako gaminių pardavimo tiesiogiai neprieinamu būdu įgyvendinimo terminus smulkiems bei vidutiniams prekybininkams, numatant juos ilgesnius nei bendrasis terminas;
- Manome, kad Įstatymo projektas privalo būti notifikuotas Europos Komisijai ir kitoms Europos Sąjungos valstybėms narėms remiantis Direktyvos 2015/1535 procedūra.

Pagarbiai

Prezidentas

Valdas Sutkus

Originalas nebus siunčiamas

Ineta Rizgelė, el.p.: ineta@lvk.lt 8 5 212 1111

LR Ekonomikos ir inovacijų ministerijai

ORIGINALAS SIUNČIAMAS NEBUS
2019-10-02 Nr. S.212

Kopija:

Lietuvos Respublikos Vyriausybės kancleriui

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS
TABAKO, TABAKO GAMINIŲ IR SU JAIS SUSIJUSIŲ GAMINIŲ KONTROLĖS ĮSTATYMO NR. I-
1143 2, 17, 26 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO BEI 15¹ STRAIPSNIU PAPILDYMO
ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIIIIP-3603 PROJEKTO**

Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija parengė ir pateikė išvadoms gauti patikslintą po Vyriausybės 2019 m. rugsėjo 11 d. pasitarimo Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos tabako, tabako gaminių ir su jais susijusių gaminių kontrolės įstatymo Nr. I-1143 2, 17, 26 straipsnių pakeitimo bei 15¹ straipsniu papildymo įstatymo projekto Nr. XIIIIP-3603“ projektą (toliau - **Nutarimo projektas**), kuriuo yra svarstomas Lietuvos Respublikos tabako, tabako gaminių ir su jais susijusių gaminių kontrolės įstatymo Nr. I-1143 2, 17, 26 straipsnių pakeitimo bei 15¹ straipsniu papildymo įstatymo projektu Nr. XIIIIP-3603 (toliau - **Įstatymo projektas**), siekiantis uždrausti viešai pardavimo vietose eksponuoti (demonstruoti) tabako gaminius, su jais susijusius gaminius ir įrenginius, skirtus šiems gaminiams vartoti.

Lietuvos pramonininkų konfederacija remia tikslą gerinti visuomenės sveikatą, gyvenimo ir darbo sąlygas. Tuo pačiu esame įsitikinę, kad į šį tikslą nukreiptos priemonės turi būti proporcingos, veiksmingos, pagrįstos nedviprasmiškais moksliniais įrodymais ir atitinkančios tarptautinius ES ir atskirų valstybių narių įsipareigojimus.

Lietuvos pramonininkų konfederacija **nepritaria** Nutarimo projektui, kuriuo siūloma iš esmės pritarti Įstatymo projektui.

Tuo pačiu atkreipiame dėmesį, kad pateiktas patikslintas Nutarimo projektas be kita ko yra tikslintinas:

Pirma, Įstatymo projekte siūloma uždrausti viešai pardavimo vietose eksponuoti (demonstruoti) tabako gaminius, su jais susijusius gaminius ir įrenginius, skirtus šiems gaminiams vartoti. Tuo tarpu Vyriausybės programos 50.3 punkte numatyta įteisinti **tik** tabako gaminių pardavimą tiesiogiai neprieinamu būdu, t. y. neapimant kitų Įstatymo projektu siūlomų gaminių.

Todėl, Lietuvos pramonininkų konfederacijos nuomone, Lietuvos Vyriausybė turėtų laikytis savo programos ir siūlyti Lietuvos Respublikos Seimui svarstyti uždrausti viešai pardavimo vietose eksponuoti (demonstruoti) tik tabako gaminius.

Antra, Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2019 m. rugpjūčio 7 d. savo Nutarimo Nr. 833 „Dėl Lietuvos Respublikos tabako, tabako gaminių ir su jais susijusių gaminių kontrolės įstatymo Nr. I-1143 19 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIIP-815(3)“ (**Nutarimas**) 2.5. punkte konstatavo, kad „atsižvelgiant į tai, kad bedūmių naujoviškų tabako gaminių poveikis sveikatai nėra išsamiai ištirtas,

nesant pagrįstų įrodymų dėl bedūmių naujoviškų tabako gaminių keliamos pasyvaus rūkymo rizikos, nustatyti vienodus draudimus tabako gaminiams ir bedūmiams naujoviškiems tabako gaminiams būtų neproporcinga priemonė.”.

Todėl, Lietuvos pramoninių konfederacijos nuomone, Lietuvos Respublikos Vyriausybė turėtų būti nuosekli savo nutarimuose (pozicijose) ir siūlyti Lietuvos Respublikos Seimui svarstyti draudimo viešai pardavimo vietose eksponuoti (demonstruoti) tabako gaminius netaikyti naujoviškiems bedūmiams tabako gaminiams.

Trečia, pažymime, kad Vyriausybė Nutarime, kuriame pažymėjo, jog „atsižvelgiant į tai, kad bedūmių naujoviškų tabako gaminių poveikis sveikatai nėra išsamiai ištirtas, nesant pagrįstų įrodymų dėl bedūmių naujoviškų tabako gaminių keliamos pasyvaus rūkymo rizikos, nustatyti vienodus draudimus tabako gaminiams ir bedūmiams naujoviškiems tabako gaminiams būtų neproporcinga priemonė”, nesvarstė nustatyti skirtingą reguliavimą ir kitoms potencialiai mažesnį poveikį sveikatai keliančioms alternatyvoms nei tabako gaminiai – elektroninėms cigaretėms.

Nutarimu buvo nagrinėjamas klausimas dėl nerūkymo vietų plėtros. Atkreipiame dėmesį, kad Jungtinės Karalystės Nacionalinės sveikatos tarnyba pažymi¹, jog „nėra įrodymų, kad elektroninių cigarečių vartojimas kelia žalą aplinkiniams”. Dar daugiau, Jungtinės Karalystės Sveikatos departamentas teigia², jog „nėra išleista mokslinių tyrimų, kurie rodytų, kad aplinkiniai patirtų žalą nuo elektroninių cigarečių garų bei turimi duomenys rodo, kad bet kokia rizika sveikatai šiuo atžvilgiu yra ypatingai minimali, ypač lyginant su tabako produktais”.

Analogiški duomenys pateikiami ir kalbant apie elektroninių cigarečių poveikį sveikatai apskritai. Remiantis Jungtinės Karalystės Sveikatos departamento duomenimis³, „dabartiniu vertinimu elektroninės cigaretės yra apie 95% mažiau kenksmingos nei rūkymas”. Tai patvirtina⁴ ir Jungtinių Amerikos Valstijų vėžio draugija, kuri teigia, jog „remiantis turimais duomenimis, elektroninių cigarečių naudojimas yra mažiau kenksmingas nei cigarečių rūkymas”.

Pabrėžiama, kad elektroninių cigarečių sistemos yra skirstomos į dvi kategorijas:

- uždarų talpyklų (kapsulinės) sistemos. Šiuose prietaisuose naudojamos jau užpildytos skysčiu kapsulės. Skystį kapsulėje griežtai kontroliuoja gamintojas pagal ES direktyvą, ir jis yra supakuotas į atskirą uždarą kapsulę, kurios negalima atidaryti ir vėl uždaryti. Šios sistemos taip pat žinomos kaip kapsulių sistemos.
- atvirų talpyklų (pildomos) sistemos. Šiuos įrenginius vartotojas pats gali užpildyti garinimo skysčiu bei kvapiosiomis medžiagomis. Tokios sistemos taip pat žinomos kaip pakartotinio užpildymo sistemos. Kadangi rinkoje yra platus pakartotinio užpildymo įrenginių bei skysčių asortimentas, maišydami skirtingus skysčius vartotojai turėtų būti atsargūs.

Atsižvelgiant į aukščiau pateikiamus argumentus, siūlytume Lietuvos Respublikos Vyriausybei svarstyti netaikyti draudimo viešai pardavimo vietose eksponuoti (demonstruoti) tabako gaminius, su tabako gaminiais susijusius gaminius ir įrenginius, skirtus šiems gaminiams vartoti elektroninėms cigaretėms su uždarų talpyklų (kapsulinėmis) sistemomis.

Ketvirta, didžiąją dalį iš Lietuvoje esančių tabako gaminių prekybos vietų sudaro smulkiojo ir vidutinio verslo subjektai (mažos regionuose esančios parduotuvės), kurie dėl įstatymo projektu

¹ <https://www.nhs.uk/smokefree/help-and-advice/e-cigarettes>

² https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/768952/PE-advice-on-use-of-e-cigarettes-in-public-places-and-workplaces.PDF

³ <https://www.gov.uk/government/news/e-cigarettes-around-95-less-harmful-than-tobacco-estimates-landmark-review>

⁴ <https://www.cancer.org/healthy/stay-away-from-tobacco/e-cigarette-position-statement.html>

siūlomų nuostatų įgyvendinimo patirs reikšmingų išlaidų, kurios bus perkeltos pirkėjams ir kuriems verslo sąlygos pastaraisiais metais dėl įvairių naujų teisės aktais įvestų pakeitimų ir draudimų nuosekliai buvo bloginamos. Kadangi nėra faktų ir duomenų, kaip konkrečiai tabako gaminių pardavimas tiesiogiai neprieinamu būdu prisidės prie tabako gaminių vartojimo paplitimo mažinimo, **Lietuvos pramoninių konfederacija siūlytų svarstyti mažiau ribojančias ir praktiškai nepaliečiančias smulkiojo ir vidutinio verslo subjektų priemones**, pavyzdžiui leisti viešai pardavimo vietoje eksponuoti (demonstruoti) tabako gaminius tik vienoje parduotuvės kasoje. Tokiu būdu tabako gaminių matomumas prekybos vietose būtų labai ženkliai sumažintas, tuo pačiu sumažinant ir įstatymo projektu siūlomų nuostatų įgyvendinimo kaštus, ypač smulkiam ir vidutiniam verslui.

Penkta, iš viešai prieinamų duomenų galima matyti, kad tabako gaminių pardavimas tiesiogiai neprieinamu būdu skirtinga apimtimi galioja tik 6 ES valstybėse narėse iš 28. Tuo tarpu pasaulyje šį ribojimą yra įvedusios tokios šalys kaip Kanada, Naujoji Zelandija, Rusija, Baltarusija, Kosovas, Tadžikistanas, Turkmenistanas, Saudo Arabija. Nei vienoje iš šių šalių, toks ribojamas nėra taikomas su tabako gaminiiais susijusiems gaminiams ar įrenginiams, skirtiems šiems gaminiams vartoti. Dar daugiau, Kanados tabako vartojimo stebėsenos tyrimo duomenimis 2014 m. atlikto *Ian Irvine ir Hai V. Nguyen* tyrimo duomenimis, statistiškai reikšmingo poveikio rūkymo paplitimui ar asmenų metimui rūkyti tabako gaminių eksponavimo draudimas neturėjo. Tokių pačių išvadų yra prieję *Patric Basham ir John Luik* 2011 m. *Economic Affairs* (Vol. 31, No. 1, pp. 96-102) paskelbtame tyrime „*Tobacco Display Bans: A Global Failure*“, kuriame buvo tirtas tabako gaminių pardavimo tiesiogiai neprieinamu būdu veiksmingumas Kanadoje, Islandijoje, Tailande ir Airijoje. Šio tyrimo autoriai, be kita ko, pabrėžė ir tai, kad toks draudimas turėjo reikšmingą neigiamą poveikį mažmeninės prekybos sektoriui ir skatino nelegalią prekybą tabako gaminiiais. Lietuvos pramoninių konfederacija pasisako už tarptautinėje praktikoje pasiteisinusias, proporcingas ir efektyvias reguliavimo priemones. **Dėl aukščiau išvardintų priežasčių pasigendame informacijos, faktų ir duomenų, kaip konkrečiai tabako gaminių pardavimas tiesiogiai neprieinamu būdu prisidės prie tabako gaminių vartojimo paplitimo mažinimo bei manome, kad Lietuvos Respublikos-Vyriausybė turi pasiūlyti Lietuvos Respublikos Seimui atlikti tabako gaminių pardavimo tiesiogiai neprieinamu būdu įvedimo poveikio vertinimą.**

Tuo pačiu informuojame, kad pritariame Nutarimo projekte esantiems pasiūlymams keisti Įstatymo projekto Nr. XIII P-3603 5 straipsnį ir nustatyti ilgesnį įstatymo įsigaliojimo terminą bei notifikuoti Įstatymo projektą Europos Komisijai ir kitoms ES valstybėms narėms pagal Direktyvos 2015/1535 procedūrą.

Pagarbiai
Vykdomasis direktorius

Ričardas Sartatavičius

PHILIP MORRIS
BAL TIC

Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijai

2019-10-02

Lietuvos Respublikos Vyriausybės kancleriui
Algirdui Stončaičiui

UAB Philip Morris Baltic, Philip Morris International (PMI) padalinys Lietuvoje, teikia nuomonę dėl Lietuvos Respublikos tabako, tabako gaminių ir su jais susijusių gaminių kontrolės įstatymo Nr. I-1143 2, 17, 26 straipsnių pakeitimo bei 45¹ straipsniu papildymo įstatymo projektu Nr. XIIP-3603 (toliau - Įstatymo projektas).

Ne visi tabako produktai yra vienodi

Vyriausybės ir visuomenės sveikatos bendruomenės ne kartą yra kvietę cigaretes gaminančias kompanijas spręsti su rūkymu susijusias rizikas sveikatai, įskaitant sukurti ir prekiauti mažiau žalingais produktais. Šiandien mokslas ir technologinės inovacijos leidžia pasiūlyti suaugusiems rūkantiems asmenims geresnes alternatyvas, o kitose pasaulio šalyse vykstantys pokyčiai rodo, kad tokie alternatyvūs produktai gali atnešti reikšmingų teigiamų pokyčių.

Augantis sveikatos ekspertų, mokslininkų ir reguliuojančių institucijų skaičius sutinka, kad nikotinas, nors ir sukelia priklausomybę, nėra pirminė su rūkymu susijusių ligų priežastis¹. Tokie naujoviški būdumiai tabako produktai kaip kad kaitinami tabako produktai, leidžia gauti nikotino, bet tuo pačiu išvengti tabako degimo ir dūmų susidarymo, ir tuo iš esmės skiriasi nuo įprastinių tabako produktų skirtų rūkymui.

Leidžiant rūkantiems suaugusiems žmonėms, kurie nemeta rūkyti, turėti informaciją apie ir prieigą prie produktų, kurie turi mokslinį pagrindimą, kad jie kelia mažesnę riziką nei tolesnis rūkymas, galima būtų padaryti didžiulį proveržį visuomenės sveikatos požiūriu.

Skirtingi produktai turi būti reguliuojami skirtingai

Atsižvelgiant į pasakytą, mes manome, kad visi tabako produktai privalo būti reguliuojami, tačiau ne visi jie turi būti reguliuojami vienodai. Cigaretės, kaip pats kenksmingiausias, turėtų būti reguliuojamos griežčiausiai, siekiant atgrasyti nuo jų tiek rūkančius asmenis, tiek nerūkančius.

¹ Žr. pavyzdžiui: Royal College of Physicians, Nicotine without smoke: Tobacco harm reduction (April 28, 2016), <https://www.rcplondon.ac.uk/projects/outputs/nicotine-without-smoke-tobacco-harm-reduction-0>;

National Institute for Health and Care Excellence ("NICE"), Tobacco: harm-reduction approaches to smoking, NICE public health guidance no. 45 (June 2013), <https://www.nice.org.uk/guidance/ph45>;

Scott Gottlieb, Commissioner of the US Food and Drug Administration, Interview on CNBC, 24 August 2017: "It's not the nicotine that kills you, it's all the other carcinogens in lighting tobacco on fire", <https://www.cnbc.com/2017/08/24/fda-tobacco-product-innovations-can-provide-satisfying-levels-of-nicotine.html>

Tačiau bedūmiai tabako produktai, kurie yra mažiau žalingi, turėtų būti reguliuojami taip, kad suaugusiems rūkantiems asmenims, kurie ir toliau rūko, būtų užtikrinta prieiga tiek prie informacijos apie šiuos produktus, tiek prie pačių produktų. Toks reguliavimas galėtų padėti paskatinti cigaretes rūkančius asmenis, kurie neketina mesti rūkyti, pereiti prie geresnių alternatyvų.

Šiuo metu jau yra nemažai mokslo ir patirties, kurie rodo, kad žalos mažinimo koncepcijos derinimas su įrodymais pagrįstomis rūkymo prevencijos ir metimo tabako kontrolės priemonėmis, gali atnešti esminės ir finansiškai efektyvios naudos visuomenės sveikatai. Tačiau tai gali būti pasiekta tik tuo atveju, jei yra nustatyta mažiau žalingiems produktams tinkama reguliacinė aplinka. Toks požiūris jau yra pripažintas tiek valstybės institucijų, tiek visuomenės sveikatos ekspertų:

“Reikėtų pereiti prie labiau rizikai proporcingos reguliavimo aplinkos; kur reglamentai, reklamos taisyklės ir mokesčiai atspindi esamus įrodymus apie santykinę įvairių e-cigarečių ir tabako gaminių žalą. Nors įrodymais pagrįstas požiūris yra savaime svarbus, jis taip pat padėtų parodyti elgesį, kurio norime kaip visuomenė - mažiau rūkyti, o e-cigaretes ir naujus tabako gaminius naudoti ir priimti labiau, jei tai padeda sumažinti rūkymą.

U.K. House of Commons, Science & Technology Committee, E-Cigarettes Report, 17 August 2018²

“Jau yra nemažai mokslo ir patirties, rodančių, kad žalos mažinimo metodas kartu su nustatytais įrodymais pagrįstomis tabako kontrolės prevencijos ir metimo priemonėmis galėtų duoti didelę ir finansiškai efektyvią naudą visuomenės sveikatai. Tačiau tai bus pasiekta tik priėmus tinkamą mažiau kenksmingų gaminių reguliavimo sistemą.”

Iowa Attorney General Thomas J. Miller et al., Letter to FDA regarding reform of tobacco and nicotine regulation at FDA, 14 June 2017³.

Pagal profesorių David Abrams ir bendraautorius, “protingai reguliuojamos, [mažiau kenksmingos alternatyvos] suteikia puikią galimybę sutrikdyti. . . susijusią su rūkymu pasaulinę pandemiją, ir pateikia principo įrodymą (angl. proof-of-principle) dėl galimo tolesnio ANDS inovacijų vaidmens gerinant visuomenės sveikatą.” Žiūrint iš reguliavimo perspektyvos, „galimybė priklauso nuo to, ar bus skatinama daugiau technologinių inovacijų ir rasta tinkama pusiausvyra tarp gaminių saugos, patrauklumo vartotojams ir reguliavimo, kuriuo yra siekiama būtent mažinti įprastų, deginamo tabako gaminių vartojimą”⁴

Naujosios Zelandijos Sveikatos ministerija pakeitė savo poziciją ir iš nepritariančios bedūmiams tabako produktams tapo tinkamos reguliacinės aplinkos sukūrimo tokiems produktams palaikytoja. Šios šalies vyriausybė dabar pripažįsta, kad bedūmiai tabako produktai gali vaidinti svarbų vaidmenį pasiūlant suaugusiems rūkantiems asmenims geresnį pasirinkimą, nei cigarečių rūkymas. 2018 m. gegužės mėnesį, Naujosios Zelandijos Sveikatos ministerija paskelbė planą parengti naują, rizikos vertinimu paremtą reguliavimą bedūmiams produktams, kuriame rizikai proporcingas reguliavimas vaidins kartinį vaidmenį.⁵

² <https://publications.parliament.uk/pa/cm201719/cmselect/cmsctech/505/505.pdf>

³ https://www.iowaattorneygeneral.gov/media/cms/Gottlieb_letter_497127D63D65F.pdf

⁴ Abrams, D. et al., Harm Minimization and Tobacco Control: Reframing Societal Views of Nicotine Use to Rapidly Save Lives, 39 Ann. Rev. Pub. Health 193 (2018), available at <https://www.annualreviews.org/doi/full/10.1146/annurev-publhealth-040617-013849>

⁵ New Zealand Ministry of Health, Ministry to consider risk-proportionate regulation for vaping and heated tobacco products, May 2018, available at <https://www.health.govt.nz/news-media/news-items/ministry-consider-risk-proportionate-regulation-vaping-and-heated-tobacco-products>

Suaugusiems rūkantiems asmenims reikia informacijos apie bedūmius produktus

Kaip aptarta aukščiau, reguliavimas gali paspartinti rinkos persitvarkymą, paskatindamas visus toliau rūkančius žmones pakeisti savo elgesį jiems naudingu būdu. Tačiau rūkantys žmonės pereis prie mažiau kenksmingų alternatyvų tik tada, kai apie juos žinos ir suvoks jų riziką, lyginant ją su rizika kurią kelia cigarečių ir kitų produktų rūkymas. Priešingai, laikant suaugusius rūkančius žmones tamsoje arba pateikiant jiems neteisingą ar klaidinančią informaciją apie bedūmių alternatyvas, bus neleidžiama jiems padaryti geresnį sprendimą, o tuo pačiu pratęs rūkymo epidemiją.

Reguliavimo politika vaidina lemiamą vaidmenį užtikrinant laisvą teisingos ir neklaidinančios informacijos pateikimą vartotojams, pavyzdžiui, užtikrinant, kad rūkantys žmonės žinotų apie produktų skirtumus ir juos suprastų. Kaip pastebėjo Jungtinės Tautos, vartotojo teisė į tikslią informaciją yra pagrindinis vartotojų apsaugos principas, o reguliavimo politika turėtų sudaryti galimybes *“vartotojų prieigai prie pakankamos informacijos tam, kad jie galėtų priimti pagrįstą sprendimą atsižvelgiant į jų individualius norus ir poreikius.”*⁶ Tuo tikslu JT Vartotojų apsaugos gairėse numatyta, kad gaminių rinkodara ir pardavimas turi atitikti „*sąžiningo elgesio su vartotojais principą*“, kuris *“reikalauja pateikti informaciją, reikalingą vartotojams priimti pagrįstą ir nepriklausomą sprendimą, taip pat priemonių, užtikrinančių pateiktos informacijos tikslumą”*.⁷

Produktų rodymas prekybos vietose vaidina gyvybiškai svarbų vaidmenį perduodant vartotojams informaciją apie jų buvimą, ypač kai produktas yra naujas arba jiems nepažįstamas, kaip tai yra bedūmių produktų atveju.

Nors komunikacija apie bedūmius produktus, įskaitant tokių produktų demonstravimą prekybos vietose, yra svarbi kad suaugusieji rūkantys asmenys būtų informuoti apie juos ir juos galėtų naudoti, tačiau bedūmiai produktai yra skirti tik suaugusiems rūkantiems asmenims, kurie priešingu atveju ir toliau rūkytų. Jaunimas, nerūkantis ir metę rūkyti asmenys neturėtų naudoti šių produktų, todėl tinkamos priemonės, įskaitant įstatymu nustatyto įsigijimo amžiaus patikrinimo mažmeninės prekybos vietoje vykdymo užtikrinimas, turėtų būti taikomos.

Kalbant apie kaitinamus tabako gaminius pabrėžtina, kad iki šiol atlikti tyrimai rodo, kad šiuos produktus naudoja suaugusieji rūkantys asmenys, o ta grupė amenų, kuriems jie nėra skirti (nerūkantis ar jaunimas) rodo tik nereikšmingą ketinimą juos naudoti. Pavyzdžiui, neseniai atliktame nepriklausomame tyrime, kurį atliko „Addiction Suisse“ Šveicarijos mokslininkai, nustatyta, kad reguliarius kaitinamojo tabako gaminių vartojimas 14–15 metų berniukams ir mergaitėms yra praktiškai nereikšmingas. Taip pat pažymima, kad tarp 15 metų mokinių, kurie kada nors vartojo kaitinamo tabako gaminius, beveik visi jau rūkė cigaretes, o dauguma jų cigaretes rūkė 30 ar daugiau dienų. Autoriai pabrėžia, kad kaitinamo tabako gaminių vartojimas iš esmės apsiriboja cigaretes rūkančiais asmenimis.⁸

⁶ United Nations Conference on Trade and Development, Guidelines for Consumer Protection (2016), available at <https://unctad.org/en/Pages/DITC/CompetitionLaw/UN-Guidelines-on-Consumer-Protection.aspx>.

⁷ *Id.*

⁸ Addiction Suisse, La consommation de substances psychoactives des 11 à 15 ans en Suisse – Situation en 2018 et évolutions depuis 1986, 28 March 2019 https://www.hbsc.ch/pdf/hbsc_bibliographie_342.pdf

Draudimas demonstruoti gaminius mažmeninės prekybos vietose

Įstatymo projektu siekiama uždrausti mažmeninės prekybos vietose rodyti (demonstruoti) bedūmius tabako produktus. Faktiškai tokia priemonė gali apriboti suaugusiųjų rūkančių asmenų galimybes pereiti prie mažiau žalingų produktų, ir tuo pačiu *de facto* ginti cigaretės.⁹ To pasekoje, vietoje to, kad priimtų geresnius sprendimus, dauguma asmenų ir toliau rūkys cigaretes.

„Pernelyg ribojančios ar apsunkinančios politikos taikomos mažesnės žalos produktams gali turėti nenumatytų cigarečių apsaugojimo nuo mažiau žalingų alternatyvų konkurencijos pasekmių ir rezultate būti žalingomis.“¹⁰

Perdėtas bedūmių produktų reguliavimas skatina žmones naudoti žalingiausius rinkoje esančius produktus – cigaretes, nes jos yra labiausiai žinomos.

Įstatymo projektas turėtų būti patikslintas draudime demonstruoti gaminius mažmeninės prekybos vietose padarant išimtį bedūmiams produktams, įskaitant naujoviškus tabako gaminius ir susijusius įrenginius.

Išvados

Rūkymas kenkia ir yra žalingas. Nėra abejonių apie tai. Geriausias sprendimas yra nepradėti rūkyti, o rūkantiems asmenims – mesti rūkyti ir atsisakyti nikotino. Tačiau realybė tokia, kad vis tiek bus asmenų, kurie ir toliau rūkys – remiantis Pasaulio Sveikatos Organizacija (PSO), 2025 m Lietuvoje bus 575 tūkstančiai tokių asmenų¹¹. Mes manome, kad jiems turi būti suteikta galimybė pereiti prie naudojimo produktų, kurie turi mokslinį jų mažesnės rizikos lyginant su tolesniu cigarečių rūkymu buvimo pagrindimą. Mokslo ir technologijų progresas leidžia pasiūlyti jiems tokias alternatyvas, tačiau vartotojams veiksmingą prieigą prie jų gali palengvinti tik toks politinis požiūris, kuris atskira skirtingus produktus atsižvelgiant į jų santykinę riziką.

Mes sutinkama, kad reguliavimas turi būti pakankamai griežtas, kad apsaugotų visuomenės sveikatą ir atgrasytų nuo tabako ir nikotino turinčių produktų vartojimo asmenis, kuriems tie produktai nėra skirti, t.y. nepilnamečius, nerūkančius ar metusius rūkyti asmenis. Tačiau reguliavimas tuo pačiu turi būti pakankamai lankstus, kad padrasintų suaugusius rūkančius asmenis pereiti prie bedūmių produktų vartojimo, o gamintojus investuoti į plėtrą, vertinimą ir pristatymą rinkai mažiau žalingų alternatyvų. Todėl manome, kad prekybos vietose demonstruoti ir pateikti vartotojams tikslią informaciją apie mažiau kenksmingus alternatyvius cigarečių produktus turėtų būti leidžiama.

Viešųjų klausimų vadovas Baltijos šalims

Gintaras Kalinauskas

⁹ Žr. Clive Bates and David Sweanor, Rational tobacco and nicotine policy in Brazil: response to ANVISA Public Consultation No. 314, April 2017, available at <https://www.clivebates.com/documents/BrazilResponseApril17.pdf>

¹⁰ Abrams, et al. Statement from specialists in nicotine science and public health policy to Dr. Margaret Chan, WHO Director General, May 2014, available at <https://nicotinepolicy.net/documents/letters/MargaretChan.pdf>

¹¹ World Health Organization, WHO global report on trends in prevalence of tobacco smoking 2015, 2015, <http://apps.who.int/iris/handle/10665/156262>